

Сокурєнко В. В. – ректор Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

КОРУПЦІЯ ЯК ЗОВНІШНЯ ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Корупція та корупційна злочинність на сучасному етапі державотворення стають не лише одним з основних джерел соціальної напруженості в суспільстві, а й перешкодою на шляху здійснення соціально-політичних та економічних реформ, а отже, реалізації життєво важливих інтересів України загалом. З огляду на складність корупції, її масштабність та надзвичайну різноманітність проявів, цей феномен постає як безпосередня загроза національній безпеці.

На державному рівні корупція прямо чи опосередковано визнається однією з реальних загроз національній безпеці України: 1) у сфері державної безпеки через її поширення в органах державної влади та зрощення бізнесу і політики; 2) у внутрішньополітичній сфері через порушення з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування Конституції і законів України, прав і свобод людини і громадянина; 3) в економічній сфері через переважання в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних

інтересів над загальнонаціональними. Водночас, як свідчить практика, корупція є реальною загрозою національній безпеці України і в інших сферах, зокрема в зовнішньополітичній, науково-технологічній, воєнній, соціальній, гуманітарній, екологічній, інформаційній, сфері безпеки державного кордону України та цивільного захисту.

Джерела походження корупції є досить різноманітними та формуються не лише всередині країни, а й за її межами. Сучасні корупційні загрози пов'язані як з наслідками невиваженої внутрішньої й зовнішньої антикорупційної політики в країні, так і з активністю зовнішніх суб'єктів (як іноземних держав, так і окремих іноземних громадян і транснаціональних корпорацій). Каталізатором прояву та впливу зовнішніх корупційних загроз є низка зовнішньополітичних проблем, зокрема: проблеми, пов'язані з масштабними глобалізаційними та геополітичними процесами в світі та регіоні; проблеми, пов'язані з процесом євроінтеграції та інтеграції країни до систем колективної безпеки; економічна залежність від ряду міжнародних фінансових кіл; економічна залежність від іноземних країн, потенційно небезпечних своїми експансіоністськими зазіханнями; невирішеність міжнародно-правового оформлення кордонів тощо.

Саме зовнішнє втручання у справи держав з боку транснаціональних корпорацій є сьогодні однією з найсерйозніших корупційних загроз. Це зумовлено, перш за все, наявним сьогодні процесом фінансової глобалізації. Загалом небезпека зовнішніх корупційних загроз безпеці держави полягає в тому, що вони через збільшення частки тіньової економіки та тіньового капіталу, відповідно, посилення тиску на національну валюту й дестабілізацію національної економіки, руйнування ринкових механізмів та економічної системи держави, зниження рівня її конкурентоспроможності, скорочення зовнішніх інвестицій, нецільове використання та розкрадання бюджетних коштів можуть призвести до економічного занепаду, а також прямо вплинути на політичну стабільність та обороноздатність держави.

Не меншу небезпеку становить зовнішній корупційний вплив міжнародної (транснаціональної) злочинності, глобальні мережі якої структуровані в глобальні ринки грошей, товарів і послуг та використовують корупцію для розвитку, збереженню та відновленню кримінального бізнесу. З огляду на масштаби міжнародна організована злочинність та обіг її кримінального капіталу становлять неабияку загрозу безпеці будь-якої держави, тим більше держави з кризово-трансформаційною економікою. Корупційна загроза зовнішнього впливу міжнародної (транснаціональної) злочинності нині має ознаки системного характеру та є тим більш небезпечною, чим більше корумпованим є державний механізм управління тієї чи іншої країни та нижчим є рівень сприйняття корупції населенням. Найбільш гостро зовнішні корупційні загрози безпеці України постають через організовану злочинну діяльність у зовнішньоекономічній сфері.

Дедалі більшої актуальності набуває проблема зовнішнього корупційного впливу державного рівня. Іноземне втручання з використанням корупційної складової здійснюється з метою

дестабілізації політичної ситуації в країні, через розбалансування та дискредитацію влади, підрив національної економіки та послаблення позицій країни на міжнародній арені задля зниження конкурентоспроможності країни на світовому ринку та політичній арені і введення її в стан економічної та політичної залежності від іншої держави.

В умовах агресії з боку інших держав особливу загрозу становить корупційний вплив (як прямий зовнішній вплив, так й завуальований, що здійснюється через внутрішніх агентів) на військову безпеку держави, наслідком чого є зростання воєнних видатків держави (через «зайві» витрати в сфері купівлі та продажу зброї або укладання завідомо невигідних чи нереальних контрактів щодо озброєння армії тощо), розпродаж зброї і військового обладнання, завідомо невдалі «спроби» реформування різних галузей оборонної сфери та доведення до занепаду збройних сил окремими корумпованими посадовцями тощо.

Особливе занепокоєння в умовах геополітичної нестабільності та відвертої агресії з боку інших держав викликає зовнішня корупційна загроза в сфері охорони державного кордону.

З урахуванням викладених обставин, слід зауважити, що існуюче розуміння механізму запобігання та протидії корупції фахівцями з різних наук характеризується відсутністю єдності концептуальних підходів щодо його поняття, сутності та складових елементів (структури), їх фрагментарністю і непослідовністю та, як правило, суперечливістю та спрощенням. Нагальною є потреба у виробленні узгоджених на рівні міжнародної та міждержавної взаємодії правоохоронних відомств заходів реагування на корупцію, в тому числі й в межах механізмів колективної безпеки. У цьому контексті варто підтримати намагання керівництва держави сформувати подібний формат взаємовідносин із Республікою Польща та Литовською Республікою. Водночас співпраця із зазначеними країнами переважно активізується у напрямі забезпечення єдності в питаннях військового забезпечення протистояння спільним загрозам. На нашу думку, що така взаємодія має ширитися й на сферу протидії транснаціональній міжнародній злочинності, у тому числі й корупції. Сучасна агресія, як засвідчує досвід, є широкоформатною, гібридною; її інструменти – досить різноманітні. Корупція серед них посідає одне з чільних місць. Це – своєрідний «троянський кінь», який послаблює обороноздатність і національну безпеку загалом зсередини держави.

Отже, сучасну корупцію в Україні слід усвідомлювати не лише як один із проявів, феномен внутрішньодержавної кримінальної активності, а й як зовнішню загрозу національній безпеці. Адекватними мають бути і заходи реагування. Відтак, антикорупційну стратегію нашої держави обов'язково має бути переглянуто і скориговано з урахуванням зазначених обставин.